

B. NAGY Ernő

A decemberben lezajlott könyvtárügyi konferenciának egyik lényeges, de talán nem kellőképpen ismert és elismert eredménye volt, hogy kapcsolatba hozta a könyvtári ellátás ügyét az általános településfejlesztéssel. Időközben megjelent az 1007/1971. sz. kormányhatározat, amely a magyarországi településhálózat hierarchiájának jogi szabályozását nyújtja. A határozat széles körű érdeklődést váltott ki. Már régóta világos volt ugyanis, hogy ilyen jogszabály nélkül a vidéki városok országosan egybehangolt, tervszerű fejlesztése elképzelhetetlen. Ugyanigy világos az is, hogy sok kis megyére tagolt országunkban a gazdasági-tervezési rendszernek a megyénél nagyobb egységekre kell épülnie, végső soron a nagyobb és kisebb városok, nagyközségek egymást kiegészítő vonzásterület-rendszerére. Mindezek alapján tehát hasonló strukturaváltozás lehetőségét kell fontolóra venni a könyvtárügyben is.

Itt kapcsolódik a gondolatmenetbe a magyar könyvtári élet egyik régi, megoldatlan kérdése: a regionális könyvtári rendszer témája, amely hosszabb ideje szerepel a szaksajtóban ugyanugy, mint a hivatalos tervekben, tanácskozásokon.

SZERVEZETI LEHETŐSÉGEK

E cikk keretében nincs módunk a kérdés nemzetközi helyzetének átfogó igényű áttekintésére. Bizonyos főbb megoldási típusokra, lehetőségekre mégis feltétlenül utalni kell.

Ha csak — az ésszerű összehasonlítási lehetőségek határain belül maradván — Európát, azon belül is a fejlett kulturájú és Magyarországgal összevethető méretű országokat vesszük figyelembe, elég világosan kirajzolódik néhány típus.

A fejlett nyugat- és észak-európai országokban a közművelődési könyvtárak kiterjedt rendszere korábban jött létre, mint Kelet-Európában. Így ott az alapvető problémát a különböző fenntartó szervek irányítása alá tartozó könyvtárak munkájának egybehangolása, az ellátási szintek egybekapcsolódó rendszerének kiépítése jelenti. Bizonyos értelemben a szocialista országok hálózatteremtő munkáját kell tehát jókora késéssel elvégezniük. Ez a késés azonban egy szempontból kedvező is lehet; a startvonalnak a mi felszabadulás előtti állapotainkhoz képest sokkal magasabb szintjével együtt ahhoz ve-

zethet, hogy a hálózataalkotó munka, a hierarchikus-módszertani jellegű kapcsolatok helyett a hangsúlyt a korszerű s immár nálunk is esedékes tartalmi-ellátásbeli együttműködésre lehet helyezni. Ugyanakkor a közművelődési könyvtárügy fejlettsége (s ezzel együtt a tudományos könyvtárügytől való elszakítottasága) azt eredményezi, hogy a regionális együttműködést a közművelődési könyvtárakra korlátozzák. Kettős rendszer jön így létre a kutatói igények kielégítésében is. A hivatásos, kutatóhelyhez kötődő tudósok ellátását a tudományos könyvtárak végzik, míg a tágabb értelemben vett kutatási j e l l e g ű igények kielégítése a közművelődési könyvtárak egyik fő feladatát képezi. (Itt kell megjegyezni, hogy az alábbiakban a regionális könyvtári ellátás viszonylatában mindvégig a legtágabb értelemben alkalmazzuk a "kutató" fogalmát, beleértve mindenkit, aki meghatározott szaktémát rendszeres és sokoldalú dokumentumgyűjtéssel dolgoz fel. Ide sorolható tehát a műkedvelő helytörténész éppugy, mint a szakcikken dolgozó tanár, a gyakorlati szakmai problémához irodalmat kutató szakember vagy a dolgozatát készítő levelező hallgató.)

Jellemző erre a felfogásra a hollandiai példa. (1) Itt ugyszólván napjainkban zajlik a regionális könyvtári intézmény bevezetése. Az ugynevezett "regionális gyámkönyvtárak" megszervezésének a célja az volt, hogy a kisebb közművelődési könyvtárak igényes olvasóinak magas szintű szakirodalmi és tájékoztatási ellátását biztosítsák. Mivel erre azok általában nem alkalmasak, s mivel az egyetemi könyvtárakat a hollandok sem kapcsolják be (elvi okokból) a regionális ellátás áramkörébe, csak egy lehetőség maradt: a nagyobb közművelődési könyvtárakat fejlesztik államsegéllyel olyan szintre, hogy azok a támogatásukra bizott kisebb rokonintézmények közvetítésével alkalmasak legyenek egy-egy országrész kutatói jellegű olvasói igényeinek a kielégítésére. Ennek a megoldásnak egy változatát alakították ki Svédországban, ahol a közművelődési könyvtárakat három nagy, erős városi könyvtár fogja össze regionális központként. Itt a központ szerepe azonban elsősorban a könyvtárközi kölcsönzés megszervezésére korlátozódik. (2) Más utat képvisel az NSzK könyvtárügye. Nyugat-Németországban egyes egyetemi könyvtárak városi vagy tartományi (helyesebb kifejezéssel: köztársasági) feladatkört is ellátnak, ami végső soron a tudományos könyvtárakban felhalmozott értékeknek a közművelődési könyvtári szolgálatba való bevonását indítja meg.

A nyugat-európai törekvésekkel szemben más jellegű, mert eltérő helyzetből kiinduló elképzelések valósulnak meg a szocialista országokban. Itt a nyugatihoz képest fejletlen közművelődési szintről kellett indulni, ami szükségsszerűvé tette a gyors ütemű mennyiségi fejlesztést. Ez a történelmi jelentőségű kulturateremtés a közigazgatási szervezethez simuló h á l ó z a t o k segítségével valósult meg. A szocialista országok a könyvtárak közötti együttműködés ilyen formáinak kialakításával meg is előzték a nyugatiakat. A mennyiségi fejlődés eredményei minőségbe átcsapva azonban új gondo-

kat termeltek ki: a vidéki lakosság műveltségi színvonalának, ezen belül a kutatói jellegű olvasók táborának az emelkedése lényegében véve tudományos könyvtári ellátást igényelt az erre berendezkedni még nem tudott közművelődési könyvtáraktól. Egyrészt ezeket kell tehát a tudományos szinthez közelíteni, másrészt a cél érdekében mozgósítani a tudományos könyvtárakban összpontosuló szakkönyv- és káderállományt. Lengyelországban megindult a vajdasági könyvtárak tudományos könyvtárakká szervezése, (3) Csehszlovákia országrésznyi kerületeiben már korábban létrejöttek az állami tudományos könyvtárak; a legfigyelemreméltóbb azonban az NDK-ban kidolgozott módszer.

A Német Demokratikus Köztársaságban tavaly alakították ki a regionális feladat körű tudományos és egyszersmind általános nyilvános könyvtárak (regionale wissenschaftliche Allgemeinbibliothek) koncepcióját. (4) Eszerint minden kerületben (megyében) központi nyilvános tudományos könyvtárat kell kijelölni és kifejleszteni, amely vagy egyetemi, illetve általános tudományos könyvtár (Landesbibliothek), vagy - ha ilyen nincs - nagy közművelődési könyvtár lehet. Ez az új típusú könyvtár a hagyományos megyei könyvtárnak (mint közművelődési könyvtárak hálózati-módszertani-továbbképzési központjának, illetve a megyeszékhely városi könyvtárának) a módosított változata, s ugyanakkor tudományos tájékoztatási központ is. Ezeket a látszólag különmemű feladatait egységes egészsként kell ellátnia.

Ami már most a hazai viszonyokat illeti, ismeretes, hogy nálunk a regionális könyvtári ellátás problematikája - sajátos módon - nem a közművelődési, hanem az egyetemi könyvtárak (közelebbről: a debreceni egyetemi könyvtár) részéről vetődött fel. CSÜRY István tanulmánya (5) indította el azt a máig hullámzó gondolatsort, amelynek lényege, hogy az egyes országrészek központi könyvtárainak feladat körét - ahol lehet - az ottani tudományegyetemi könyvtárak lássák el, míg az ezeket nélkülöző országrészekben megyei könyvtárak fejlődjenek regionális központokká. Ennek megfelelően alakult ki az az elképzelés, hogy (Budapesten kívül) öt régióközpont jöjjön létre: Pécsset, Szegeden és Debrecenben az ottani tudományegyetem központi könyvtára, Miskolcon és Győrött pedig a megyei könyvtár vállalja el a regionális könyvtár csöppet sem könnyű feladat körét.

Éppen a feladatok nehéz volta magyarázza, hogy a kérdés a hatvanas években gyakran volt napirenden, de az évszázados lemaradások behozására ez az idő nem volt elegendő. A helyzet felmérésére komoly vizsgálódások történtek és történnek. (Szegeden pl. a régió értelmiségi lakosságának igényeiről, Győrött az iparilag fejlett, de felsőoktatási intézménnyel nem rendelkező vidék szakirodalmi igényeiről és ellátottságáról.) (6) A leendő regionális könyvtárak kidolgozták területi feladataikkal kapcsolatos fejlesztési terüket, és részben saját erőből, részben a Művelődésügyi Minisztérium anyagi támogatásával kézzelfogható intézkedések is történtek. Különösen a debreceni tudományegyetemi könyvtár regionális tevékenységét kell kiemelni.

Érdekes mozzanata ennek a korszaknak a miskolci műszaki egyetemi könyvtár bekapcsolódása a regionális törekvésekbe. A könyvtárnak egy 1968-ban köz-
zétett javaslata (7) szerint az intézmény feladatköre hármas: a Nehézipari
Műszaki Egyetem központi könyvtára, Miskolc város nyilvános műszaki könyv-
tára, továbbá Észak-Magyarország regionális műszaki könyvtára. Mint ilyen,
a regionális könyvtári feladatkört megosztaná a megyei könyvtárral. Ez utób-
bi tudományos igényű regionális könyvtár lenne a társadalomtudományok, is-
meretterjesztő szintű könyvtár a műszaki és természettudományok területén,
míg az előbbi - megfordítva - tudományos igényű regionális könyvtár a mű-
szaki és természettudományok körében, ismeretterjesztő szintű könyvtár a
társadalomtudományok vonatkozásában. Ebben a javaslatban vetődik fel elő-
ször a regionális könyvtár feladatkörének több intézmény között, egyenlő
felelősséggel és jogkörrel való megosztása. (A javaslat felvetette egy re-
gionális fordítóiroda létesítésének az ötletét is. Ez is arra utal, hogy a
Budapestre összpontosított szolgáltatások a rohamosan növekvő vidéki igé-
nyek kielégítésére egyre kevésbé felelhetnek meg.)

Magyar sajátosság tehát, hogy a regionális problematika lényegében (a kér-
dés megoldására elsősorban alkalmas könyvtárak révén) tudományos könyvtári
problémaként szerepel, holott a megoldás éppen a közművelődési könyvtárak
olvasóit érintené elsősorban. Részben talán ennek tudható be (és másrészt
nyilván a kérdés nem kellő kidolgozottságának), hogy az "Alapelvek és kö-
vetelmények a közművelődési könyvtárak távlati tervezéséhez" című kitűnő
és alapvető dokumentum utal ugyan a regionális könyvtárakra, de a normati-
vák között nem szerepelteti azokat. (8)

A VIDÉK TUDOMÁNYOS KÖNYVTÁRI ELLÁTOTTSÁGA

Mielőtt továbblépnénk, fel kell idéznünk a vidék szakirodalmi ellátottsági
helyzetének tényeit.

25 országos jelentőségű nagy tudományos közkönyvtár közül a 16 budapesti
nagykönyvtárban 1968. december 31-én együttvéve 11,5 millió könyvtári egy-
séget őriztek (egy könyvtár átlagos állománya 718 000 egység volt). Vidé-
ken ugyanakkor 6 város 9 nagykönyvtára mindössze 3,6 millió könyvtári egy-
séget tartalmazott; itt egy könyvtárra akkor 403 000, egy városra 605 000
egység jutott. Egyetlen vidéki könyvtár állománya lépte túl (igaz, több-
szörösen) a félmillió határt: a debreceni tudományegyetemi könyvtaré. A
vidéki városok szakirodalmi ellátottsága tehát egyszerűen összehasonlitha-
tatlan a budapestivel, hisz vidéken a könyvtári állomány összesítve is mesz-
sze elmarad a fővárosi mögött. Tovább súlyosbitja a helyzetet a szétfor-
gácsoltságból adódó szakterületi egyenetlenség. Budapesten minden tudomány-
ág kutatója talál szakkönyvtárat, viszont egyetlen olyan vidéki városunk

sincs, ahol nagyjából arányosan fejlett tudományos könyvtári rendszer létezne.

A tudományos könyvtárügy egyenetlen fejlettségén nagy közművelődési könyvtáraink sem segíthetnek, ami pedig elvileg kézenfekvő lenne. Megyei könyvtáraink (igen jelentős fejlődésük ellenére) ma még sem állományukat, sem személyzetüket, sem felszereltségüket tekintve nem tartanak itt. Csak néhány adat:

1969-ben a 18 vidéki megyei könyvtár és a szegedi Somogyi Könyvtár együttes állománya mintegy két millió egység volt, tehát összesen is kevesebb, mint a debreceni tudományegyetemi könyvtaré – és a tudományos kutatás szempontjából ennek az anyagnak jelentős része sem vehető számításba. A legnagyobb megyei könyvtári állomány 143 000 egység volt, a főfoglalkozású dolgozók legmagasabb létszáma 41 fő, a könyvtárközi kölcsönzési forgalom csúcserőrtéke 1200 kiküldött és 700 beérkezett egység.

Végül még egy hátrányos tényező. Szinte mindegyik nagy közkönyvtárunk viszonylag új alapítású. A 25 nagy tudományos könyvtár közül csak egy alakult meg 1700 előtt. A következő két évszázadban 11 jött létre, ebből csak kettő vidéken. Nagy közművelődési könyvtáraink körében – érthetően – még kevesebb a régi intézmény: a 20 közül mindössze háromnak a története nyúlik vissza a XIX. század végéig, s még háromé az 1900–1944 közti időszakig. A vidéki közkönyvtárakban tehát igen nehezen hozzáférhető a történeti jellegű kutatások szakirodalmi bázisát képező régi könyv- és folyóiratanyag.

A vidéki szakirodalmi ellátás hiányosságait természetesen e l v i l e g pótolhatják a nagy budapesti könyvtárak szolgáltatásai (bibliográfia, könyvtárközi kölcsönzés stb.). A gyakorlat azonban az, hogy a kérések növekvő mennyisége, továbbá a még mindig nem kielégítő technikai ellátottság miatt a nagy fővárosi könyvtárak nem tudják a rövid átfutási időt biztosítani. Ennek a hátrányai nem szorulnak részletezésre. Az "egy példány elve" tehát a gyakorlat mércéjén egészében véve nem hitelesíthető. A kutatónak elsősorban nem bibliográfiai adatokra van szüksége, hanem magukra a dokumentumokra, és pedig nem hetek múlva, hanem lehetőleg azonnal. A kutatási bázis keresettebb részének tehát mindenképpen a kutatók közelében kellene lennie. Így biztosítható a gyors használatbavétel, de ez tehermentesítheti a fővárosi nagy könyvtárakat is, megszürvé az oda irányuló kéréseket.

Mivel a regionális könyvtárak iránt támasztható követelmények igen sokrétűek, s ez a tény nyilvánvalóan jelentékeny anyagi igényekkel jár, a vidéki regionális könyvtárak száma pusztán pénzügyi megfontolásból sem lehet lényegesen több a már elfogadott ötnél.

Felvetődik viszont az a kérdés is, hogy ha vidéken szakterületi szempontból egyetlen az irodalomellátás, van-e olyan vidéki könyvtár, amely a szó szoros értelmében vett **á l t a l á n o s** tudományos könyvtárrá válhatna? Ha ezt országos viszonylatban a legnagyobb budapesti könyvtárak sem vállalják (vállalhatják), hogyan valósíthatná meg a teljes tudományos világ mégoly szelektív átfogását egy összehasonlíthatatlanul kisebb intézmény?

Ugy tűnik, ezek után csak egy következtetési lehetőség marad. Az, hogy hazai viszonylatban az országrészenként egyetlen központként kiemelkedő regionális **k ö n y v t á r** helyett indokoltabb és célszerűbb a helyileg jelentős tudományterületek összességét **e g y ü t t m ű k ö d é s s e l** lefedező regionális kooperációs körrel beszélni.

Mit jelent ez? Azt, hogy országrészenként ki kellene alakítani a konkrét igényeknek és adottságoknak megfelelő létszámú és összetételű kooperációs kört. A tudományegyetemi és a megyei könyvtárak mellett még számos könyvtártípus tarthat számot az érdeklődésre. Ilyenek:

- Szakegyetemi könyvtárak, mint az észak-magyarországi régióban a miskolci, az észak-dunántuliban a veszprémi műszaki egyetemi és a soproni erdészeti és faipari egyetemi könyvtár.
- Főiskolai könyvtárak - elsősorban a megfelelő profilu egyetemmel nem rendelkező régiókban. (Pl. az egri tanárképző főiskolai, vagy a pécsi műszaki főiskolai könyvtár.)
- Kutatóintézeti, kórházi könyvtárak - ahol a megfelelő szakterületen nem működik nagy nyilvános könyvtár. (Pl. Észak-Magyarországon a miskolci Egyesített Kórházak Központi Könyvtára.)
- Egyes városi könyvtárak, így mindenekelőtt a szegedi Somogyi Könyvtár.
- Esetenként különösképpen értékes tanítóképző intézeti vagy középiskolai könyvtárak.
- Muzeumi könyvtárak. Bár a vidéki muzeumi könyvtárak messze elmaradnak a fővárosiaktól, (9) ezekre mégis minden régióban szükség lehet, hiszen a

muzeumi könyvtárakban található vidéken a helytörténeti érdekességű régi dokumentumanyag igen jelentős része.

- Egyházi könyvtárak, pontosabban: egyházi tudományos könyvtárak. Itt talán részletesebb indokolás szükséges. Nem eléggé közismert ugyanis, hogy az egyházi könyvtárak nemcsak teológiai szakkönyvtárak, hanem jelentős részüket egyúttal értékes társadalomtudományi, sőt esetenként szépirodalmi és természettudományi gyűjteményt is tartalmaz. Nagyon fontos körülmény, hogy míg közkönyvtáraink tulnyomó többsége viszonylag fiatal, az egyházi tudományos könyvtárak nagyobb része régi alapítású (XI-XVIII. sz.). Végül, de talán elsősorban: mivel Budapest nem tekinthető történetileg kialakult egyházi központnak, a legtöbb, társadalomtudományi gyűjteményét tekintve jelentős egyházi könyvtár vidéken található. Számokban kifejezve: a 26 nagy "egyházi tudományos könyvtár" közül (maradjunk talán ennél a hevenyészett, de célszerűnek látszó műszónál) 19 található vidéken. Ezek együttes állománya mintegy kétmillió egység, amiből hozzávetőleg egymillió lehet a "világi" anyag. Ilyen méretű és történeti értékű tudományos könyvanyagot nem szabad a hazai könyvtárügy ellátási rendszerén kívül hagyni. Mindezek következtében tehát célszerű volna a tudományos könyvtárakkal gyengén ellátott országrészekben - közös megegyezés alapján - módot találni arra, hogy a tudományos szempontból nagy értékű egyházi gyűjtemények bekapcsolódjanak a regionális könyvtári kooperációba.

Az eddig elmondottak talán kellőképpen bizonyítják, hogy a fölérendeltség alapján kooperáló regionális könyvtár elképzelése helyett hazai viszonyainknak jobban megfelelne az egyenrangú partnerek társulásával létrejövő kooperációs kör koncepciója. Az ugynevezett "regionális könyvtár" nem lehetne más, mint szervező központ. Ha pedig az, akkor erre a célra elsősorban nem szakterületének jellege, hanem technikai ellátottsága alapján kellene kiválasztani a jelöltet. A legmegfelelőbb az lenne, ha a regionális kooperációs kör központjává az épület, létszám, s talán mindenekelőtt a könyvmácsoló, sokszorosító és hírközlő berendezések tekintetében legjobban ellátott intézmény válna. (Ami természetesen nem jelentheti azt, hogy még egy ilyen könyvtár is ne szorulna rá új, nagy költségigényű feladatkörének ellátásához a helyi és országos szervek anyagi támogatására.)

A REGIONÁLIS EGYÜTTMŰKÖDÉS FELADATAI ÉS MÓDSZEREI

Milyen munkaterületekre terjedjen ki végül is a regionális együttműködés? Minden bizonnyal ez a regionális problematika egyik legjobban kidolgozott részterülete, ezért inkább csak felidézni kívánom az eddigi viták, tervek eredményeit.

Az együttműködés tehát mindenekelőtt az állománygyarapításhoz szükséges el. Célszerű, ha minden olyan tudományterületet, amely a régió viszonylatában lényeges, egy könyvtár "lefedez". Nem egyszerűen arról van itt szó, hogy több-kevesebb teljességgel beszerzik a hazai szakirodalmat, hanem arról, hogy (természetesen a várható igényeket is figyelembe véve) tervszerűen gyűjtik a nagy világnyelveken megjelenő legfontosabb dokumentumokat is. A gyűjtés jellege tehát tudományos könyvtári. Természetesen elképzelhető, sőt gyakran elkerülhetetlen, hogy a kooperációs körnek egyik-másik ilyen "szakterületi felelőse" más könyvtárakkal együttműködve oldja meg feladatát. Különösen gyakori lehet ez a történeti jellegű studiumoknál, ahol elképzelhető, hogy tudományegyetemi, főiskolai, megyei, muzeumi és egyházi könyvtárak együttesen vállalkoznak ezek gondozására.

A kooperációs kör tevékenysége azonban nemcsak egyszerűen a beszerzésre terjed ki; talán még fontosabb az állományuk használatba adásá-
val kapcsolatos együttműködés. (Megemlítendő, hogy az egyházi könyvtárak szerepe éppen itt domborodik ki, hisz ezek új állománybeszerzése ugyyszólván közömbös a "világi" kutatók számára, régi anyaguk azonban gyakran pótolhatatlán.) Ezzel kapcsolatban a következő főbb kérdéskörök vetődnek fel:

- a gyors és hatékony könyvtárközi kölcsönzés megszervezése, ennek pénzügyi (pl. létszámbeli) következményeivel;
- a könyvtárközi kölcsönzés gyakorlati lehetőségét megteremtő központi nyilvántartások (regionális külföldi folyóiratjegyzék, új külföldi szerzemények jegyzéke, regionális központi címjegyzék) megszervezése, amelyek ugy-
szintén jelentős költségvetési tétel beállítását igénylik;
- a használatbaadáshoz ugyancsak szükséges reprográfiai apparátus fenntar-
tása.

Az előző témacsoporthoz kapcsolódik a tájékoztatás megszerve-
zése is. Szinvonalas referenzkönyvtár, helytörténeti-helyismereti könyv-
és cikk-katalógus és a tájékoztatás más lehetőségei gyakran felbukkantak az
eddiggi tervezetekben. Nem véletlenül, hisz ez a minimum, amely nélkül tudom-
ányos könyvtár nem képzelhető el - de az is természetesnek látszik, hogy
ez csak az első lépés lehet az együttműködés más lehetőségeinek kialakítá-
sa felé.

A régió fogalmának bevezetése a könyvtárügybe természetesen még sok lehetősé-
get rejt magában. Elképzelhető bizonyos önálló dokumentációs tevékenység
is, s még inkább egyes kutatás-szervezési, kiadványozási
feladatok ellátása. A megyei könyvtárak egyre több és jobb segédkönyvet ad-

nak ki a helytörténeti kutatók támogatására (pl.: megyei folyóirat-bibliográfiák és repertóriumok), ugyanez regionális szinten még több lehetőséget kínál. Nemcsak a vizsgálat földrajzi hatókörének a kitérítéséről van itt szó, hanem a kiadványok jellegének megváltozásáról, új kiadványtípusok bevezetéséről is. (Pl. regionális társadalomtudományi évkönyvek, néhány ives önálló tanulmányok közlésére alkalmas füzetsorozatok stb.)

ÖSSZEFOGLALÁS

Eljutottunk tehát a regionális könyvtár koncepciójától a regionális kooperációs kör elképzeléséig. Mit jelent végül is a regionális kooperációs kör? Elképzelésünk szerint egy ország rész viszonylag jelentős szakirodalmi bázissal rendelkező könyvtárainak szerződésben szabályozott, egyenrangú társulását a kutatói jellegű olvasóréteg szakirodalmi és tájékoztatási igényeinek az eddiginél szervezettebb és magasabb szintű kielégítése céljából. A kör szervező központja az ugynevezett regionális könyvtár, amely lehetőség szerint a terület legkorszerűbben felszerelt intézménye. Egy-egy tudományterület ellátásáért egy vagy több könyvtár felelős. A résztvevő intézmények között lehetnek nem-közkönyvtárak is. Mindez népgazdasági és szakmai oldalról egyaránt a hazai adottságoknak megfelelő és racionális megoldást jelent.

J e g y z e t e k

1. Advies inzake regionale steunbibliotheken. = Open, 1970. 3. no. 325-336. p.
2. Részletesebben l.: "Országos és nemzetközi szintű könyvtári együttműködés Skandináviában" c. cikkemben. (Könyvtári Figyelő, 1970. 4. sz. 334-337.p.)
3. FUTALA Tibor - KAMARÁS István - SZILÁGYI Tibor: Egy lengyelországi tanulmányt tapasztalataiból. = Könyvtári Figyelő, 1970. 3.sz.230-238.p.
4. Ezzel kapcsolatban vö.: WERNER, Heinz: Die regionale wissenschaftliche Allgemeinbibliothek des Bezirkes (RWAB) im sozialistischen Bibliothekssystem der Deutschen Demokratischen Republik. = Zentralblatt für Bibliothekswesen, 1970. 9.no. 525-533.p.
5. CSÜRY István: A vidék szakkönyvtári ellátásának néhány kérdéséről. = Könyv és könyvtár. 3.k. 5-19.p.
6. Beszámoló a Győr-Sopron és Vas megyékben, valamint Pápán a szakirodalmi igényekről és a szakirodalmi ellátottságról végzett vizsgálat eredményeiről. Bp. 1968. OMKDK. 12 p. Soksz.
7. Javaslat a Nehézipari Műszaki Egyetem Központi Könyvtárának regionális feladatairól. (Vita-anyag.) Miskolc, 1968. NME. 14 p. Soksz.
8. Alapelvek és követelmények a közművelődési könyvtárak távlati tervezéséhez. (Fejlesztési tanulmány a III. Országos Könyvtárügyi Konferencia téziseihez.) Bp. 1970. Művelődésügyi Minisztérium. 35 p. Soksz.

9. FÜZES Endre: A muzeumi könyvtárok tanácskozása. = Könyvtáros, 1971. 5.sz. 274.p. - A cikk megemlíti, hogy az ország 102 muzeumi könyvtárának

összesített állománya 1970-ben 1,2 millió egység volt, ebből azonban csak mintegy 400 000 egység a vidéki muzeumoké.

x kulfoldi hirek x kulfoldi hirek x kulfoldi hirek x

A BRITISH LIBRARY létrehozásának konkrét terveiről Fehér Könyvet adott ki az angol kormány. Az új nemzeti könyvtári rendszerbe a British Museum Könyvtára, a National Reference Library of Science and Invention (új nevén Science Reference Library), a National Central Library, a National Lending Library for Science and Technology, valamint a British National Bibliography tartozik majd. Először az első két - jelenlegi helyén már elviselhetetlenül összezsúfolt - intézményt helyezik el új épületben, a British Museum szomszédságában kijelölt területen. A terület egészének megszerzése, a szükséges bontások elvégzése és az új épület létesítése 13 évbe és 36 millió fontba kerül; azután további szanálás és építkezés következik. (Assistant Librarian, 1971. 2.sz.)

AZ OLVASÁSVIZSGÁLAT, pontosabban a könyvtárhasználók vizsgálata (Benutzerforschung) céljára külön munkacsoportot létesít a nyugatnémet Arbeitsstelle für Büchereiwesen, a korszerű olvasótoborzás, könyvtárpropaganda és a hatékony könyvtárpolitika megalapozása érdekében. A csoport munkájának három fő témaköre, vezetője, A. Klotzbücher szerint: A könyv, a könyvtár és a tömegkommunikációs eszközök; A közművelődési könyvtár modellje; A könyvtár olvasói és szolgáltatásai. (Dokumentation, Fachbibliothek, Werksbücherei, 1970/71. 2.sz.)

A NYUGAT-BERLINI STAATSBIBLIOTHEK új épületének - amely a jelenlegi számítások szerint 150 millió márkába fog kerülni - egyik szárnya 1971-ben már elkészül. Megkezdik a háború óta Marburgban tárolt 1,65 millió kötet visszaszállítását; ezzel együtt az állomány 2,1 milliót tesz ki. A 4 millió kötetre méretezett épület előreláthatólag 1985-re megtelik. (Dokumentation, Fachbibliothek, Werksbücherei, 1970/71. 1.sz.)